

How Quality Newspapers Are Responding to Digital Transition in the Nordic Region

Jussi Niemeläinen, Reuters Institute for the Study of Journalism

Tutkimuksessa pyrittiin haastattelujen kautta selvittämään, miten isot pohjoismaiset laatulehdet suhtautuvat internetin tuomiin haasteisiin. Haastateltavia oli yhdeksän, joukossa päätoimittajia, muita päällikkötoimittajia sekä alaa seuraavia asiantuntijoita. Haastateltavia oli Suomen lisäksi Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta.

Laatulehti on luonnollisesti vaikea termi määritellä, vaikka useimmilla on selkeä käsitys siitä. Tässä työssä laatulehdiksi ymmärrettiin isot päivälehdet, jotka pyrkivät antamaan mahdollisimman laajan kuvan paikallisista, valtakunnallisista ja kansainvälisistä uutisista. Laadukasta journalismia tehdään tietysti muuallakin, mahdollisesti laadukkaampaakin. Käytännössä tutkimuksessa mukana olevat lehdet ovat isoja valtakunnallisia tai isojen kaupunkien päälehtiä.

Tutkimus rajattiin pohjoismaihin osin aikataulusyistä, mutta myös siksi, että maat muodostavat tarpeeksi yhtenäisen kokonaisuuden. Eroja toki on, mutta pohjoismaissa luetaan lehtiä selvästi enemmän kuin muualla. Mutta myös pohjoismaissa lehdet ovat yhteisen länsimaisen ongelman edessä: nuorista ei enää itsestään selvästi tule lehtien lukijoita eli asiakkaita. Se näkyy levikeissä, kylmästi sanottuna uusia tilaajia tulee hitaammin kuin vanhoja kuolee. Internet liittyy asiaan tietenkin vahvasti, nuoret seuraavat uutisia siellä. Lehtitalojen kannalta ongelma on se, että nettiuutisista ei suostuta maksamaan.

Lehdissä on huomattu lukijoiden suhtautumisen lehtiin muuttuneen muutenkin. Haastateltujen mukaan lukijoista on tullut epäluuloisempia ja vaativampia, he kokevat itsensä asiakkaita, joilla on oikeus vaikuttaa lehden valintoihin.

Internetiä ei kuitenkaan nähty minään uhkana, vaikka se aiheuttaa lehdille taloudellisia haasteita. Haastatellut huomauttivat lehdillä olevan nyt enemmän lukijoita kuin koskaan – kun nettilukijat lasketaan mukaan. Tulevaisuudenuskoa oli myös, haastatellut muistuttivat olevansa tiedonvälitysalalla, ei paperipainoalalla. Moni ei usko tiedontarpeen katoavan mihinkään.

Lehtiä muuttaessa pitää haastattelujen perusteella ottaa huomioon ainakin viisi lukijaryhmää:

- 1) perinteiset, uskolliset tilaajat, jotka lukevat vain paperilehteä eivätkä toivo muutoksia
- 2) vain nettilehteä lukevat. Näistä osasta ei ikinä tule säännöllisiä, maksavia lukijoita, mutta osasta voi tulla.
- 3) satunnaiset tilaajat
- 4) uskolliset tilaajat, jotka seuraavat säännöllisesti myös lehden verkkoversiota. Osa pohtii, kannattaako tilauksesta maksaa, jos verkkoversiosta saa saman tiedon ilmaiseksi
- 5) tilaajat, jotka pohtivat peruuttamista, koska heillä ei mielestään ole aikaa lukea lehteä

Näiden ryhmien välissä pujottelu tuo synnyttää kolme haastetta:

- 1) kuinka muuttaa lehteä niin, että se houkuttelisi uusia lukijoita, mutta ei samalla vierottaisi konservatiivisia lukijoita

- 2) kuinka estää oman tuotteen kannibalisointi eli se, että lehti tuntuu vanhalta koska ilmaisesta verkkoversiosta saa samat tiedot jo edellisenä päivänä
- 3) kuinka saada kiireiset ihmiset näkemään, että lehden lukeminen säästää aikaa eikä tuhlaa sitä.

Päävastaus oli sisältöjen eriyttäminen. Verkkoversiossa pitää käyttää hyväksi verkon mahdollisuuksia, käytännössä ääntä ja kuvaa. Siellä pitää myös olla nopea, moni vastaaja näki lehtensä verkkosivun lähes uutistoimistona. Paperilehden pitää välttää eilisen uutisten toistamista, sen pitää taustoittaa, syventää ja tarjota uutta. Itsestään selvyyys on tietenkin se, että tilattavan lehden pitää olla lukijoiden mielestä hyödyllinen.

Haastatellut uskoivat sen olevan mahdollista, mutta hankalaa ainakin jonkin aikaa. Osa kertoi jo toimivista digitaalisista palveluista, joilla on maksavia asiakkaita. Moni uskoi paperilehden levikin laskevan, mutta paperin tilalle tulevan uusia lukualustoja, jotka saattavat houkutella maksaviksi asiakkaiksi myös ihmisiä, jotka eivät maksulliseen paperilehteen juuri koske.

Sanomalehdissä työskentelevät haastatellut suhtautuivat tulevaan selvästi optimistisemmin kuin alaa sivusta seuranneet. Kaikkia yhdisti näkemys, että perusuutisia välitetään vastakin netissä ilmaiseksi. Tähän näytettiin suhtautuvan kuin luonnonlakiin, näkemystä ei mitenkään perusteltu.